

La pesca d'arrossegament del fons marí i la sobreexplotació

La combinació de l'arrossegament del fons marí i la sobreexplotació representa una de les amenaces més crítiques per a la salut dels oceans. Mentre que l'arrossegament actua de forma destructiva sobre el relleu oceànic, la sobreexplotació esgota directament les poblacions de peixos en capturar-los a un ritme molt més ràpid del que es poden reproduir.

Pesca per arrossegament.

Font: oceanfdn.org

La problemàtica de la pesca d'arrossegament a Catalunya se situa en la intersecció entre una tradició de fa molts anys i els límits d'un Mediterrani esgotat. L'arrossegament de fons consisteix en l'ús de xarxes en forma de sac que es mantenen obertes mitjançant "portes" (estructures metàl·liques pesades) que rasquen el sediment marí.

Aquesta tècnica actua com una "llaurada" agressiva sobre el sòl marí. A la costa catalana, afecta ecosistemes crítics com les praderies d'algues (que actuen com a pulmons del mar i guarderies de peixos) i el corall. La destrucció de l'estructura del fons elimina els amagatalls dels juvenils, impeding que les poblacions es recuperin.

Un dels problemes més greus és la manca de selectivitat. Les xarxes capturen tot el que troben al seu pas: des d'espècies sense valor comercial fins a exemplars immadurs d'espècies preuades. Moltes d'aquestes captures moren per la pressió dins la xarxa i són retornades al mar sense cap utilitat, trencant l'equilibri de la cadena tròfica.

Catalunya té una plataforma continental estreta; això fa que l'activitat humana estigui molt concentrada. Si no es gestiona ara, el risc de col·lapse biològic (on les espècies ja no es poden reproduir a la velocitat que són capturades) és imminent, el que comportaria la desertificació de gran part del litoral.

Com en tota problemàtica, a l'arrel podem trobar dos grups ben diferenciats: les empreses / accionistes perjudicials i beneficiosos:

Confraries de Pescadors i Armadors: Representen la part econòmica i social. Defensen que l'arrossegament és el mètode que garanteix el volum de captures necessari per mantenir les llotges i el subministrament als mercats i restaurants. Alerta sobre la pèrdua de llocs de treball i el relleu generacional.

Comunitat Científica (ICM-CSIC, IEO): Monitoritzen l'estat dels caladors. Alerten que espècies emblemàtiques com el lluç o la gamba vermella es troben en situació de sobreexplotació i proporcionen les dades per establir les quotes de pesca.

Unió Europea (Comissió Europea): És l'actor regulador clau. A través del Pla Plurianual per al Mediterrani Occidental, imposa reduccions severes en els dies que els vaixells poden sortir a pescar, amb l'objectiu d'arribar a la sostenibilitat total.

Govern de la Generalitat i Estat Espanyol: Han de fer d'equilibradors, aplicant les normatives europees però també gestionant les ajudes per desballestament de vaixells o per aturades biològiques.

Societat Civil i Organitzacions Ecologistes: Com Oceana o Greenpeace, que advoquen per la prohibició total de l'arrossegament en zones de gran biodiversitat i promouen el consum de "peix de proximitat" capturat amb arts menors i sostenibles.

Objectius estratègics: L'horitzó 2030

Rendiment Màxim Sostenible (RMS): Aquest és l'estàndard d'or de la gestió científica. L'objectiu és pescar la quantitat exacta que permeti mantenir la població en el seu nivell de productivitat màxima a llarg termini. Actualment, moltes espècies com el lluç o el moll de roca encara es troben lluny d'aquest equilibri a causa de la sobrepesca de juvenils.

Restauració de l' "Arquitectura del Mar": No n'hi ha prou amb no pescar; cal que el fons es recuperi. L'objectiu és assolir un 30% d'àrees marines protegides (AMP) per al 2030, creant una xarxa de corredors on el fons marí (el bentos) pugui tornar a regenerar la seva complexitat biològica.

Corall perjudicat per l'arrossegament

Font: deep-sea-conservation.org

Descarbonització i Eficiència: Atès que l'arrossegament és una de les modalitats que més CO₂ emet per quilo de peix capturat (a causa de la fricció de les xarxes i el pes de les portes), un objectiu clau és la modernització energètica de la flota.

Vies d'actuació: Tecnologia, Gestió i Ciència

La malla quadrada de 40 mm: Tradicionalment, es feia servir la malla romboïdal, que sota tensió es tanca i atrapa peixos de totes les mides. La malla quadrada manté els forats oberts, cosa que permet que els peixos petits (que encara no s'han reproduït) escapin de la xarxa mentre aquesta és remolcada.

Portes de "vol": S'estan introduint portes hidrodinàmiques que no rascaven el sediment. Això evita l'aixecament de núvols de fang (que poden asfixiar organismes filtradors com els coralls) i redueix dràsticament el consum de gasoil de l'embarcació.

Governança: Catalunya és referent mundial en els Comitès de Cogestió. En lloc que l'administració dicti normes des d'un despatx, pescadors, científics del CSIC, ONG ambientals i el govern seuen junts. El Pla de Gestió de la Gamba Roja de Palamós n'és l'exemple d'èxit: els mateixos pescadors han limitat el nombre de barques i han augmentat la mida de la malla per garantir el futur del seu recurs.

Vedes temporals: Aturades de la flota durant els pics de reclutament (quan hi ha més peixos petits). Vedes permanents (Refugis de Pesca): Tancament total de zones de gran valor ecològic. S'ha demostrat que aquestes zones actuen com a "exportadores" de peix cap a les zones on sí que es permet pescar.

Dilemes i Conflictes: Els punts de fricció

L'impacte social vs. ecològic: La Unió Europea està reduint severament els dies de pesca (esforç pesquer). Molts armadors afirmen que amb menys de 180-200 dies de pesca a l'any, l'activitat deixa de ser rendible. El dilema és: ¿Podem salvar el mar sense destruir la cultura i l'economia dels pobles costaners?

El preu de la sostenibilitat: Una gestió més estricta fa que el peix local sigui més escàs i car. Això pot empènyer el consumidor cap a peix importat (per exemple, del sud-est asiàtic), capturat sovint sense cap normativa ambiental o amb mà d'obra precària. Estem protegint el nostre mar a costa de degradar-ne un altre?

El conflicte de les dades: Sovint hi ha discrepàncies entre el que veuen els pescadors diàriament ("hi ha més peix que l'any passat") i el que diuen els models científics ("l'estoc encara està en perill"). Aquesta manca de consens genera frustració i desconfiança en les regulacions.

La conclusió més contundent és que no existeix dicotomia real entre ecologia i economia. Si el fons marí continua degradant-se, la pesca d'arrossegament s'autodestruirà per falta de recurs. El manteniment dels hàbitats bentònics (com els jardins de coralls o les praderies de fanerògames) és, a la pràctica, el manteniment del "capital" de l'empresa pesquera. Sense ecosistemes que actuïn com a guarderies, la reposició de les espècies comercials és impossible.

Fer front a aquest problema és vital per no perdre la nostra sobirania alimentària. Si la flota catalana col·lapsa o les restriccions europees no s'apliquen amb mesures de suport, Catalunya passarà a dependre totalment de peix importat. Això sovint implica consumir peix capturat en aigües d'altres continents amb regulacions molt més laxes, la qual cosa suposa "exportar" el nostre impacte ambiental a zones més vulnerables del planeta.

Finalment, la conclusió apunta cap a la societat. El problema de la sobreexplotació és també un problema de demanda. Una gestió sostenible a la costa catalana requereix un consumidor conscient que entengui que el peix fresc és un bé escàs, que respecti les mides mínimes i que doni suport a les arts de pesca que respecten el patrimoni submergit.

El Prat de Llobregat, 21 de
gener de 2026

References

ICM-CSIC (Institut de Ciències del Mar): Responsables del monitoratge dels caladors i l'estat d'espècies com el lluç o la gamba roja.

IEO (Instituto Español de Oceanografía): Proporcionen les dades per establir les quotes de pesca i el Rendiment Màxim Sostenible (RMS).

Comissió Europea: Font de la normativa del *Pla Plurianual per al Mediterrani Occidental*.

Generalitat de Catalunya i Estat Espanyol: Responsables de l'aplicació de les vedes temporals i la gestió d'ajudes.

Oceana i Greenpeace: Organitzacions que defensen la prohibició de l'arrossegament en zones de biodiversitat.

Oceanfdn.org: Font de la imatgeria i documentació visual sobre l'impacte de la pesca.